Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja työsopimuslain 34 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslain säännöksiä siten, että lapsen äidin kuollessa aikana, jolloin hänellä olisi oikeus äitiysrahaan, äitiysrahaa voitaisiin suorittaa jäljellä olevalta ajalta lapsen isälle. Samalla ehdotetaan työsopimuslain säännöksiä muutettaviksi siten, että isällä olisi oikeus lomaan työstään sanottuna aikana.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan heti sen jälkeen, kun eduskunta on hyväksynyt lait, kuitenkin aikaisintaan vuoden 1982 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Sairausvakuutuslain (364/63; SVL) 23 §:n, sellaisena kuin se on 1 päivänä tammikuuta 1982 voimaan tulevassa laissa (471/81), mukaan äitiysrahaa suoritetaan vakuutetulle 258 arkipäivältä. Äidin suostumuksella voidaan äitiysrahaa suorittaa 100 arkipäivältä lapsen isälle, joka on avioliitossa lapsen äidin kanssa ja joka ei asu hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi. Edellytyksenä on, että isä on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä. Samoin edellytyksin voidaan äitiysrahaa suorittaa lapsen isälle myös lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä.

Jos lapsen äiti kuolee äitiysrahakauden aikana, äitiysrahan suorittaminen lakkaa. Tämä johtuu siitä, että voimassa olevien säännösten mukaan oikeus äitiysrahaan on äidille kuuluva oikeus, joka hänen kuolemansa jälkeen ei voi siirtyä toiselle henkilölle.

Tapaukset, joissa lapsen äiti on kuollut äitiysrahakauden aikana, ovat nykyisin melko harvinaisia. Viime vuosien aikana tällaisia tapauksia on vuosittain ollut alle kymmenen.

Pienen lapsen äidin kuolema on perheelle henkisesti erittäin raskasta. Se aiheuttaa myös monia vaikeasti ratkaistavia käytännön ongelmia. Isälle jää yksin vastuu alle 1-vuotiaan lapsen hoidosta ja mahdollisesti myös perheen muiden lasten hoidosta. Käytännössä isät ovat joutuneet jäämään pois ansiotyöstään joko vuosilomalleen, jos tällainen oikeus on ollut käytettävissä, tai palkattomalle virkavapaalle saamatta hoitoajalta minkäänlaista taloudellista tukea yhteiskunnalta.

Edellä esitetyn epäkohdan poistamiseksi olisi SVL:iin lisättävä uusi 23 a §, jonka mukaan isällä olisi oikeus saada äitiysrahaa enintään niin monelta arkipäivältä, kuin äitiysrahaa on jäänyt äidin kuoleman johdosta tälle suorittamatta. Jos isä palaa ansiotyöhön tai muuhun kodin ulkopuolella suoritettavaan työhön, äitiysraha suoritetaan vähimmäispäivärahana. Samalla ehdotetaan tehtäväksi SVL:n 28 §:n 4 momenttiin vastaava korjaus.

Työsopimuslain 34 a §:n (152/78) mukaan työntekijällä on oikeus synnytyslomaa vastaavaan lomaan aikana, jolta hänelle SVL:n 21 §:n

2 ja 3 momentin sekä 23 §:n 2 momentin perusteella suoritetaan äitiysrahaa. SVL:iin ehdotetaan lisättäväksi uusi 23 a §, jonka mukaan lapsen äidin kuollessa äitiysrahakauden aikana äitiysraha voitaisiin suorittaa jäljellä olevalta ajalta lapsen isälle. SVL:a on jo aiemmin muutettu siten, että lain 23 §:n 3 momentin mukaan äitiysrahaa suoritetaan eräin edellytyksin myös ottoäidin puolisolle. Tämän vuoksi olisi työsopimuslain 34 a § muutettava SVL:n muutoksia vastaavaksi. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi siten, että kyseisessä lainkohdassa olevat viittaukset SVL:n 21 §:n 2 ja 3 momenttiin sekä 23 §:n 2 momenttiin muutettaisiin viittauksiksi lain 21, 23 ja 23 a §:ään.

2. Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan heti sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt, kuitenkin aikaisintaan 1 päivänä tammikuuta 1982, jolloin tulee voimaan SVL:n päivärahauudistusta koskeva muutos. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi myös niihin tapauksiin, joissa äidin oikeus äitiysrahaan on alkanut 1 päivänä tammikuuta 1981 tai sen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 28 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa (1086/77), sekä

lisätään lakiin uusi 23 a § seuraavasti:

Päivä- ja äitiysraha

— — — — — — — — — — — — — —

23 a §

Poiketen siitä, mitä 23 §:ssä on säädetty, lapsen äidin kuollessa synnytyksen yhteydessä tai sen jälkeen äitiysrahan suorittamisaikana, äitiysrahaa suoritetaan lapsen isälle, joka oli avioliitossa lapsen äidin kanssa eikä asunut hänestä erillään välien rikkoutumisen vuoksi. Jos isä on lapsenhoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä, äitiysrahan määrä on yhtä suuri kuin 23 §:n 2 momentissa säädetty isälle suoritettavan äitiysrahan määrä. Jos isä on ansiotyössä tai muussa kodin ulkopuolella suoritettavassa työssä, hänelle suoritettavan äitiysrahan määrä on tältä ajalta vähimmäispäivärahan suuruinen. Äitiysrahan aikaisemmista suorituspäivistä riippumatta sitä suoritetaan lapsen isälle enintään niin monelta arkipäivältä, kuin miltä äitiysrahaa on jäänyt äidin kuoleman johdosta tälle suorittamatta. Jos lapsi äitiysrahan suorittamisaikana kuolee tai luovutetaan pois tarkoituksena antaa hänet ottolapseksi, lapsen isällä ei ole tämän jälkeen oikeutta saada äitiysrahaa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan myös 23 §:n 3 momentissa tarkoitetun vakuutetun puolisoon, joka ei asunut tästä erillään välien rikkoutumisen vuoksi.

28 §

— — — — — — — — — — — — — —

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty synnytysloman ajalta maksettavasta palkasta, koskee myös 21 §:n 2 momentissa, 23 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 23 a §:ssä mainittua tarkoitusta varten myönnetyn loman ajalta maksettavaa palkkaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Tätä lakia sovelletaan myös niihin tapauksiin, joissa äidin äitiysrahaoikeus on alkanut 1 päivänä tammikuuta 1981 tai sen jälkeen.

Isälle ja ottoisälle suoritettavan äitiysrahan määrän laskemisessa sovelletaan sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain (471/81) voimaantulosäännöksen 1 momentin säännöstä.

2.

Laki

työsopimuslain 34 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1970 annetun työsopimuslain 34 a §, sellaisena kuin se on 24 päivänä helmikuuta 1978 annetussa laissa (152/78), näin kuuluvaksi:

34 a §

Työntekijällä on oikeus 34 §:n 1 momentissa tarkoitettua synnytyslomaa vastaavaan lomaan aikana, jolta hänelle sairausvakuutuslain 21, 23 ja 23 a §:n perusteella suoritetaan äitiysrahaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Katri-Helena Eskelinen*